

DOLORS GÓMEZ I RAMON (*LOLOMPASI*): PINTURA AMB INTENCIÓ

PAU LLACUNA I ORTÍNEZ

*Maldigo la poesía concebida como un lujo
cultural por los neutrales
que, lavándose las manos, se desentienden y evaden.
Maldigo la poesía de quien no toma partido hasta mancharse*
(Gabriel Celaya)

L'any 1988, per les festes de Nadal, l'Associació d'Igualadins Forans va organitzar una exposició col·lectiva de pintura i escultura amb vint igualadins que els avatars de la vida havien portat més o menys lluny de la seva ciutat nativa. Tots tenien un nexa comú: poc o molt, professionalment o com a amateurs, pintaven o esculpien. Dins aquesta nòmina de personatges hi havia una tal Maria Dolors Gómez i Ramon.

En la ressenya del catàleg, ella explicava, entre altres coses, que havia pintat murals al Zaire (avui Congo) i a França, que es considerava alumne de Llorenç Artigas i que havia fet diverses exposicions individuals a Igualada, Barcelona i Madrid.

Encuriosit, vaig començar a buscar informació i, seguint el fil de parents i amics, em van explicar que pertanyia a l'orde de les Missioneres de Crist Jesús i que actualment vivia al convent que l'orde té a Javier (Navarra). Com que no té cap tipus de problema per manejar internet, ens vam comunicar per correu electrònic i vam quedar, un dia que ella era a Barcelona, per fer una trobada.

Maria Dolors Gómez i Ramon va néixer a Igualada 28 de juliol de 1927 i va estudiar al col·legi de les Mares Escolàpies. En la seva joventut

va tenir una intensa vida social a la ciutat, va ser una de les fundadores de l'escoltisme a la ciutat i va pertànyer a l'Acció Catòlica. Va estudiar dibuix amb Miquel Llacuna. La seva idea, des de sempre, va ser anar a missions per ajudar al altres i per això va estudiar Practicant de Medicina a la Universitat de Barcelona.

L'any 1957 va ingressar al noviciat de les Missioneres de Crist Jesús. El seu orde va veure les seves capacitats artístiques i va enviar-la a l'Escola Massana de Barcelona per tal d'estudiar ceràmica i escultura, amb la idea que aprenguéssin l'ofici i pogués construir un parell de forns al Congo. A l'escola Massana va ser deixeble de Llorenç Artigas, que li va ensenyar la tècnica i li va dissenyar els forns que ella, l'any 1963, amb Juana Bellido, una germana seva en l'orde, va muntar a Suka i Popokabaka, a l'actual República del Congo, en aquell moment el Zaire.

D'aquest primer destí en van sortir ja les primeres peces artístiques: un parell de murals ceràmics per a dues esglésies de Kinshasa. Els forns també van ser l'instrument per crear una escola social amb l'objectiu d'instruir les dones i donar-los un ofici. A Kinshasa va estudiar també a l'Acadèmia de Belles Arts.

Aquesta és la primera etapa en la vida de Dolores Gómez, amb la ceràmica i l'escultura com a eixos de la seva creació artística. Aquesta etapa va acabar l'any 1975, ja que una primera operació d'ulls va obligar-la a allunyar-se dels forns. A partir d'aquella data va començar una dilatada carrera artística que la va portar a pintar murals, sempre de caire religiós, per diverses parts del món.

Concretament, ella comptabilitza uns 21 murals, als llocs següents: Congo (12), Marroc (1), Mèxic (4), França (1), Camerun (1), Madrid (1) i Javier (1). A més d'haver anat a la Xina (Macau) a pintar tretze quadres dels màrtirs beatificats per Joan Pau II l'any 2000.

D'aquesta època és també l'edició d'un catecisme il·lustrat pensat perquè el poguessin ensenyar les mares catequistes que no sabien ni llegir ni escriure. Són uns desplegable temàtics que, amb unes imatges clares i simples, volen explicar la joia de viure en la fe. Aquestes edicions va signar-les com a *Lolompasi*, traducció del nom de la Mare Dolores en llengua kikongo.

L'any 1987, a Madrid, va ser la delegada de missions de l'orde. I el 1990, als baixos de l'església de Ntra. Sra. de los Desamparados de San Cristóbal de los Ángeles, va dirigir un estudi per a col·lectius del barri i artistes locals.

Com es pot suposar, parlar amb ella és trobar-se immers en l'energia d'una dona que ho ha donat tot pels seus ideals. Distanciar-se'n es

fa difícil. El que t'explica és tan viscut, tan real, que et porta cap al seu terreny. Les vivències i anècdotes hi són constants. Amb total naturalitat, tant et pot explicar com va pintar l'oratori per a Joan Pau II quan va visitar el Congo o que en un mural en plena selva, i com que no tenia color vermell, hi va utilitzar mercromina.

L'OBRA

Que hi ha un tipus d'art que és ideologia no és cap novetat. L'artista mostra la intenció. Quan fa la seva obra, comunica una manera de pensar. ¿Algú es pot creure que és casualitat que Van Gogh, quan va fer la seva sèrie de «les sabates», en triés unes de velles i esparracades i no unes sabates noves de taló d'agulla?

L'art és comunicació. Les emocions, les inquietuds, allò que ha donat joia o tristesa a l'artista, queda reflectit en l'obra amb més o menys intenció, directament o indirectament, amb traços més punyents o més subtils, però sempre hi és. Aquest tipus d'art no és imparcial, és un art que pren partit.

La Dolores, en la seva obra, fa exactament això, utilitzant les formes de l'expressionisme clàssic. Intensitat en els sentiments i les expressions, desequilibri i força en el color i les formes, deformació de la realitat per explicar el que ella creu que pot

ajudar al receptor a millorar la seva vida. Per tant, pren partit per un tipus de vida i, en el seu cas, per unes creences determinades.

Hi ha una deformació intencionada de la realitat. Les formes estan al servei del que es vol explicar. Braços llargs per expressar aixopluc, mans grosses per comunicar amor, jerarquització de figures per dir qui és el personatge principal en qui se centra l'escena que unificarà el sentit de l'obra. Segons explica ella mateixa, utilitza el vermell per expressar vida, el blanc lumínic per la força de l'Esperit, el verd esperança, joventut, etc.

Salvant les distàncies en el temps i l'estil, l'obra de la Dolors en les esglésies missioneres té el mateixa finalitat que les pintures murals del romànic: instruir/culturitzar qui se les miri, tingui el nivell cultural que tingui. Per tal de ser més eficient en aquest sentit, a més de ser una pintura clara i directa, ha d'estar inculturitzada en la societat on es pinta. Així, si el mural és al Congo, els personatges —els sants, la Mare de Déu o el Crist— tenen els trets africans, mentre que si són fets a Mèxic segueixen les arrels maies i si són els quadres de Macau, tindran trets orientals. En aquest sentit, l'obra s'adapta a les idees de Joan Pau II en les encíclics *Slavorum apostoli* (1985) i *Redemptoris missio* (1990).

Estem parlant de murals de gran dimensions: per exemple, el de Lumbishi fa uns 9 x 5 metres, el de Tabasco 12 x 24 metres i l'últim, l'oratori

per als jesuïtes a Javier, 9 x 1,95 metres. El quadre dels Màrtirs de Xina 3 x 2,20 metres. Estem, doncs, parlant d'una obra de grans dimensions que solament per les mides ja s'imposa i impacta, presideix l'estança on s'ha fet i focalitza les mirades en l'espai.

A més d'aquesta obra monumental, que és sens dubte la més interessant de la Dolors, també ha fet quadres i escultures de mides podríem dir més normals. Generalment utilitza la tècnica de l'aquarel·la o de la tinta. Amb l'aquarel·la pinta flors i paisatges, mentre que amb la tinta trobem cares i apunts de personatges. Aquest últims pertanyen a la seva primera etapa del Congo.

Amb els forns de ceràmica va fer diverses escultures. Imatges de la Mare de Déu amb l'infant Jesús. Són figures estilitzades que s'emmarquen en unes formes arrodonides ovalades. Aquestes mateixes formes les trobem també en alguns dibuixos, sempre amb la temàtica de la Verge i el Nen.

Si els artistes expressionistes de principis del segle XX eren tràgics i moltes vegades negatius, la Dolors és vitalista i positiva. Impregna joia per viure.

PAU LLACUNA I ORTÍNEZ (Igalada 1952) és historiador de l'art. Gestor i creador cultural. Ha publicat treballs tant de gestió cultural com d'història de l'art d'Igalada i de la comarca.

DOLORS GÓMEZ I RAMON

(Igualada, 1927)

1960. Estudis de ceràmica i escultura a l'Escola Massana (Barcelona)
1974. Estudis a l'Acadèmia de Belles d'Arts (Kinshasa – Congo)

MURALS

Entre el 1977 i el 1984

- Altar del Santíssim, Binza, Kinshasa (Congo)
- Mural de Crist Rei, Kinshasa (Congo)
- Església de l'Assumpció de Maria, Bágata (Congo)
- Església de Santa Maria, Lubumbashi (Congo)
- Sant Tomàs, Kolokoso (Congo)
- Vida de Jesús, mural per al refectori del seminari (República Centreafricana)
- Multiplicació dels pans i els peixos, Rabat (Marroc)

1980

- Capella de la Nunciatura, Kinshasa (Congo)

1985

- Taula Universal, Lourdes (França)

1987

- Sant Sopar, Virgen de las Angustias, Madrid (Espanya)

1991

- Església del Sagrament, Villahermosa - Tabasco (Mèxic)

1996

- Catequesi de la Salvació, Missió del escolapis, Futru Nkwen, Bamenda (Camerun)

2000

- Bosques de Saloya, Nuestra Señora de Guadalupe, Villahermosa - Tabasco (Mèxic)

2002

- Capella del Santíssim, Cárdenas, Tabasco (Mèxic)

2016

- Oratori per al Centro de Espiritualidad de los PP. Jesuitas (Javier, Navarra).

ALTRES OBRES

1955

- Decora el primer local per a les Noies Guies de l'escoltisme igualadí, situat al baixos de la rectoria de la Soledat.

1963

- Dos tallers de ceràmica, a Popokabaka i Suka

1979

- Beno bikis bana lo kwisa na mono, Ediciones EDIMDA, Bandundu.

1987

- Viacrucis, Nuestra Señora de los Desamparados, Madrid (Espanya)

2005

- Quadres del Màrtirs de la Xina, Macau (Xina)

Entre 1993–1995

- Col·labora a la revista *Vida Nueva* amb una il·lustració cada quinze dies.

